

ЛІЗИНГ ЯК ФАКТОР ПРИСКОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ (КВАНТИТАТИВНО-ДИНАМІЧНИЙ АСПЕКТ)

В умовах розвитку ринкових відносин в Україні велике значення для суб'єктів різних форм господарювання має лізинг, який справедливо вважають найперспективнішим методом інвестування та ефективним економічним важелем.

Стабілізація та наступне зростання української економіки можливі за умови залучення різних механізмів фінансування. Послуги, надані на умовах лізингу, сприяють зростанню конкурентоспроможності українських підприємств, підвищується якість наданих послуг, зростає ефективність виробництва, а це сприяє зміцненню статусу на ринку та надає велику ймовірність виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок. Лізинг дає можливість для економіки країни швидше вийти із кризового стану та забезпечити її стабільний розвиток, що підтверджує досвід зарубіжних країн. Окрім того, враховуючи безпрецедентне зменшення надання банками кредитних коштів, на даний момент лізингові послуги реально залишаються безальтернативним варіантом оновлення засобів виробництва та є найперспективнішою формою інвестування.

Досліджуючи ринок надання лізингових послуг, можна констатувати, що він знаходиться у стадії стагнації. Значна кількість операторів на українському ринку перестали надавати такі послуги і закрилися. Чому так сталося? По-перше, недосконала нормативно-правова база регулювання ринків фінансових (лізингових) послуг. По-друге, в Україні немає спеціальних державних мотивуючих програм для розвитку бізнесу. По-третє, невключення лізингодержувачів до державних програм дотацій тощо. Також необхідно врахувати, що на вітчизняному ринку зникають іноземні лізингові компанії та представники міжнародних фінансових груп. Залучення іноземного капіталу стрімко скорочується. Тому збільшення обсягів лізингових послуг є актуальним завданням в Україні. Для більш ефективного розвитку лізингових послуг необхідно дотримуватись таких умов:

- на ринку лізингових послуг захистити права учасників цих послуг;
- на ринку фінансових послуг забезпечити єдині підходи при розробці та реалізації політики щодо учасників кредитних відносин;
- створення сприятливих умов на ринку лізингових послуг для розвитку добросовісної конкуренції, забезпечити рівноцінні права доступу до ринку лізингових послуг;
- запобігання монополізації на ринку лізингових послуг;
- дотримання учасниками ринку лізингових послуг норм законодавства.

Як показує світова практика, лізинг для української економіки є надзвичайно важливим, оскільки він є дієвим механізмом, за допомогою якого відбувається оновлення матеріально-технічної бази виробництва та забезпечуються умови для використання сучасної техніки. Особливо вагомим лізинг є в будівництві та реконструкції шляхів, оновленні матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств тощо. Світовий досвід розвитку лізингових послуг показує, що він є найпоширенішим методом фінансування технічного переоснащення.

Міжнародний лізинг, де суб'єктами лізингової угоди виступають компанії з двох різних держав (прямий закордонний лізинг – укладений договір між юридичними особами різних країн, та непрямий закордонний лізинг – лізингодавець та лізингодержувач – юридичні особи однієї країни, а капітал лізингодавця частково належить іноземним компаніям), все частіше застосовується в Україні. Цей вид лізингу виникає тоді, коли в державі відсутні виробники спецтехніки та обладнання. Така форма співпраці дає можливість залучення інновацій в державу та заощадження

фінансових коштів. Лізинг в економіці України є зручною формою інвестування. Придбання техніки або обладнання в лізинг є швидким та зручним логістичним ходом для оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Збільшується потенціал підприємства, знижуються ризики щодо планів розвитку власного бізнесу, використання сучасної техніки сприяє збільшенню якості виробленої продукції у відповідності з сучасними вимогами тощо.

Досліджуючи ринок лізингових послуг в Україні, можна констатувати, що дана галузь перспективна та розвивається. Враховуючи відкладений попит підприємств на послуги лізингових компаній, можна говорити, що кількість договорів на умовах лізингу буде збільшуватися на протязі кількох років, а обсяг фінансування за такими договорами може збільшитися як мінімум в два рази до 2020 року.

За даними Нацкомфінпослуг станом на 01.01.2019 рік підстави надавати послуги фінансового лізингу мали 116 лізингових компаній та 389 фінансових компаній.

Інформація щодо вартості договорів фінансового лізингу та їх кількості, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за звітний період, представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Інформація щодо вартості договорів фінансового лізингу та їх кількості, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за звітний період¹

Період (рік)	Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за період, (млн. грн.)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.), укладених за період	
	юридичними особами	фінансовими компаніями	юридичними особами	фінансовими компаніями
2010	4 965	7,6	5 090	14
2011	11 327,7	9,7	10 906	14
2012	14 708,8	1,7	10 826	6
2013	31 536,6	16,5	11 051	32
2014	7 181,0	257,4	8 940	26
2015	6 241,4	20,2	4 098	21
2016	9 755,0	67,3	9 122	38
2017	12 814,2	153,4	7 699	53
2018	21 519,3	673,8	8 739	1 584

¹ Примітка. Складено за результатами проведеного дослідження [1, 2]

Аналізуючи дані табл. 1, можна зазначити, що вартість договорів фінансового лізингу, укладених за 2013 рік у порівнянні з іншими роками, була сама найбільша і складала 11 083 од. на суму 31 553,1 млн. грн. Враховуючи, що в 2014 році розпочата антитерористична війна на сході України, ми можемо констатувати, що як вартість договорів (в 2013 р. – 31 553,1 млн. грн., в 2014 р. – 7 438,4 млн. грн.), так і кількість договорів (в 2013 р. – 11 083 од., в 2014 р. – 8 966 од.) фінансового лізингу значно скоротилась. Але з 2017 року відбувається значне поживлення ринку лізингових послуг. В 2018 році спостерігаємо значний “скачок” – вартість договорів збільшилася майже в 2 рази (в 2017 році – 12 814,2 млн. грн., а в 2018 році – 21 519,3 млн. грн.).

Досліджуючи інформацію щодо вартості та кількості діючих договорів фінансового лізингу (табл. 2), можна констатувати, що станом на 31 грудня 2016 року кількість договорів фінансового лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями, становила 17 341 од. та 56 од. відповідно. Цей показник виявився нижчим на 24% у порівнянні з показником 2015 року та на 30% – у порівнянні з показником 2014 року. Станом на 31 грудня 2018 року цей показник зменшився у порівнянні з 2016 роком на 2 565 од. та становив 14 472 од. та 360 од. (хоча вартість договорів фінансового лізингу в 2018 році збільшилась майже на 2 048,8 млн. грн. у порівнянні з 2016 роком).

**Інформація щодо вартості та кількості діючих договорів
фінансового лізингу на кінець звітного періоду¹**

Період	Вартість договорів фінансового лізингу, на кінець звітного період, (млн. грн.)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.), на кінець звітного період	
	юридичних осіб	фінансових компаній	юридичними особами	фінансовими компаніями
Станом на 31.12.2016 р.	22 904,4	273,2	17 314	56
Станом на 31.12.2017 р.	22 417,9	340,2	13 939	84
Станом на 31.12.2018 р.	24 920,9	305,5	14 472	360

¹ Примітка. Складено за результатами проведеного дослідження [1, 2]

Аналізуючи дані табл. 3, можна зазначити, що станом на 31 грудня 2018 рік послуги фінансового лізингу, які надані юридичними особами – суб'єктами господарювання, які не є фінансовими установами, складає майже 96 %. При цьому на ТОП 20 найбільших юридичних осіб – лізингодавців припадає 95,6% наданих лізингових послуг.

Таблиця 3.

Групування частки перших 20 лізингодавців (ТОП) за обсягом укладених за період договорів фінансового лізингу та портфелем діючих договорів станом на 31 грудня 2018 року¹

	Вартість договорів лізингу укладених за період		Вартість договорів лізингу на кінець періоду	
	млн. грн.	частка, %	млн. грн.	частка, %
ТОП 10	17 888,3	83,1	19 422,0	77,9
ТОП 20	20 570,6	95,6	22 626,4	90,8

¹ Примітка. Складено за результатами проведеного дослідження [1, 2]

В 2018 році, аналізуючи інформацію щодо загальної вартості активів, щодо яких були укладені договори фінансового лізингу, та їх кількість в розрізі лізингоодержувачів, найбільша кількість (5 172 од.) та вартість (16 298,8 млн. грн.) припадає на юридичних осіб. У порівнянні з 2016 та 2017 роками ці дані були значно меншими (табл. 4).

Таблиця 4

Інформація щодо загальної вартості активів, щодо яких були укладені договори фінансового лізингу, та їх кількість за період в розрізі лізингоодержувачів¹

Період (рік)	Загальна вартість активів, щодо яких були укладені договори за період, (млн. грн.)			Кількість договорів фінансового лізингу (од.), укладених за період		
	юридичними особами	фізичними особами – підприємцями	фізичними особами	юридичними особами	фізичними особами – підприємцями	фізичними особами
2016	6 598,8	197,3	747,1	3 003	152	5 969
2017	9 307,0	253,8	692,7	4 337	232	3 166
2018	16 298,8	309,9	871,9	5 172	287	3 433

¹ Примітка. Складено за результатами проведеного дослідження [1, 2]

Попри позитивну динаміку розвитку лізингових послуг в Україні, все ж таки існують безліч проблем, які гальмують розвиток цього сектору економіки, а саме:

- згідно дослідження, існує багато фінансових компаній, які мають можливість здійснювати факторингову та лізингову діяльність, але така діяльність насправді не здійснюється;
- в Україні немає спеціальних державних мотивуючих програм для розвитку бізнесу;
- в існуючі державні програми дотацій лізингові компанії та лізингодержувачі не включені (попри існування спеціальної урядової програми для дотації придбання спеціальної техніки українського виробництва для сільськогосподарських підприємств);
- в обліку відсутня прискорена амортизація майна, наданого в лізинг.

Втім, попри існування цілого комплексу проблем, український ринок є сприятливим середовищем для впровадження і розвитку лізингу та може розглядатися як один з найцікавіших та найперспективніших для інвестування.

1. Офіційний web-сайт Українського об'єднання лізингодавців. Дослідження ринку лізингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www. leasing.org.ua /ua/ bulletin/>. 2. Офіційний web-сайт Державної служби статистики України. Соціально-економічне становище України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Гарасим П.М. Логістика інвестиційних процесів як фактор економічного аналізу // П.М. Гарасим, Н.О. Лобода // Науковий вісник НЛТУ України. – Серія Економічна. – 2018. – Т. 28. – № 4. – С. 20-25.